

Posílení transparentnosti a kvality rozhodování soudů

KDE JE PROBLÉM?

1. Nefunkční systém zveřejňování rozhodnutí nižších soudů

Zveřejňování soudních rozhodnutí přispívá k transparentnosti justice, kvalitě a předvídatelnosti rozhodování soudů. Zvyšuje právní jistotu a posiluje kontrolní funkci veřejnosti i důvěru občanů v justici. Povinnost zveřejňovat soudní rozhodnutí existuje pro okresní a krajské soudy od roku 2002. Instrukce Ministerstva spravedlnosti však požaduje publikaci pouze významných rozhodnutí, chybí jednotné a standardní formy publikace a soudy rozhodnutí zveřejňují minimálně nebo vůbec. Ministerstvo zároveň nemá účinné prostředky, jak naplňování evidence zajistit a vymáhat.

2. Nejednotnost a nedostatečná transparentnost výběru soudců a soudních funkcionářů

Stávající právní úprava obsažená v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, obsahuje nejednotný a roztržštěný postup výběru uchazečů o soudcovské funkce. Vzhledem k tomu, že soudci jsou do funkce jmenováni na definitivu, je potřeba zajistit, aby byli vybíráni a jmenováni ti nejkvalitnější uchazeči. Navíc je část procesu výběru soudců upravena vyhláškou ministerstva, a není tedy zakotvena na zákonné úrovni. Problematické je také to, že v současné úpravě výběru soudců chybí konkrétní složení výběrové komise.

CO S TÍM?

1. Zakotvení zákonné povinnosti zveřejňování rozhodnutí soudů na internetu

Přes úsilí Ministerstva spravedlnosti současný tristní stav napravit, zejména novelizací aktuálně platné instrukce, se jeví požadavek na zveřejňování rozhodnutí formou instrukce jako nedostatečný pro zajištění jejího faktického naplňování. Instrukce by měla sloužit především k upřesnění povinnosti, kterou ukládá zákon. Tento model úspěšně funguje od roku 2012 i na Slovensku a je praxí i v řadě dalších evropských zemí.

Zákonná povinnost zveřejňování soudních rozhodnutí by měla být zakotvena novelizací zákona a soudech a soudcích (6/2002 Sb.). Úprava by měla obsahovat povinnost zveřejňovat soudní rozhodnutí ve veřejně přístupné online databázi, definovat rozsah zveřejňovaných rozhodnutí, lhůty i podmínku anonymizace osobních a citlivých údajů. V případě postupného zahájení povinnosti podle typu zveřejňovaných informací či typu soudů by měla obsahovat také harmonogram a konečný termín cílového stavu. Ke konkretizaci procesu zveřejňování, jednotných standardů, způsobu anonymizace i technických řešení a propojenosti s dalšími databázemi Ministerstva spravedlnosti by poté měla sloužit příslušná ministerská instrukce.

Aktuální stav projednávání: Příležitost předložit pozměňovací návrh k aktuálně projednávané novele z. o soudech a soudcích ([ST630](#)) mají poslanci na dalším jednání Ústavně právního výboru PS. Na novelizaci instrukce v současnosti pracuje Ministerstvo spravedlnosti.

2. Novela stávající právní úpravy navrhuje zakotvit zákonnou úpravu výběru soudců a soudních funkcionářů, která by měla zavést sjednocený postup výběrového řízení.

Výběrové řízení bude vypsáno na každé místo soudce, přičemž účast uchazeče v tomto výběrovém řízení bude podmíněna buďto roční praxí justičního kandidáta, nebo určitou praxí v samostatné právní profesii. Praxe justičního kandidáta je novinka, kterou novela zavádí. Cílem toho institutu je, aby měl uchazeč o funkci soudce možnost seznámit se s fungováním soudu a získat potřebnou praxi, a zároveň aby měl soud možnost poznat jeho osobnost a jeho pracovní a rozhodovací schopnosti. S ohledem na budoucí výkon soudcovské funkce a soudcovskou definitivu je klíčové umožnit soudům posouzení osobnostních a

profesních schopností uchazečů. Druhá možnost zajišťuje prostupnost justice pro ostatní příslušníky právnických profesí, u nichž neměl soud možnost osobní zkušenosti a tedy požaduje, aby byly prokazatelné výsledky jejich předchozí profesní činnosti.

Justiční čekatele i uchazeče o funkci soudce vybírají pětičlenné výběrové komise. Výběrovou komisi na justičního čekatele jmenuje předseda krajského soudu. Seznam soudců a zaměstnanců ministerstva, ze kterých předseda členy komise jmenuje, je zveřejněn na internetových stránkách soudu. Výběrovou komisi na uchazeče o funkci soudce pak jmenuje ministr spravedlnosti. I zde je seznam soudců a dalších odborníků, ze kterých ministr spravedlnosti členy výběrové komise jmenuje, zveřejněn na internetových stránkách ministerstva. Novela upravuje složení výběrových komisí tak, aby v obou měli většinu zástupci soudců. Z pěti členů, které komisi tvoří, mají tak minimálně tři z nich být soudci. Tato úprava by mimo jiné měla napomoci zajištění rovnováhy ve výběrovém procesu mezi soudy a ministerstvem.

Jaký je aktuální stav projednávané věci?

Ministerstvo spravedlnosti připravuje pozměňovací návrh stávající novely k výběru a střídání soudních funkcionářů, tedy předsedů a místopředsedů okresních a krajských soudů, který by měl být představen na dalším jednání Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny dne 23.9. Dále se řeší konkrétní rozložení soudců a dalších odborníků ve výběrových komisích, tedy zda budou komise tvořeny třemi soudci a dvěma odborníky, nebo čtyřmi soudci a jedním odborníkem.